

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1999/2000:97 Vissa organisatoriska frågor inom Försvarsmakten, m.m. såvitt avser regeringens förslag nr 4 om att lägga ned Flygvapnets Uppsalaskolor, Försvarsmaktens ledningscentrum, Rikshemvärnscentrum och Försvarsmaktens underhållscentrum samt förslag nr 5 om att regeringen i stället för riksdagen framgent skall besluta om vissa utpekade organisationsenheter.

Utskottet anser att förslaget att lägga ned vissa skolor och centrum i huvudsak bör bifallas av riksdagen. Verksamheten som bedrivs vid dessa kommer i allt väsentligt att inordnas i andra organisationsenheter inom Försvarsmakten. Flygvapnets Uppsalaskolor bör dock inte läggas ned och Flygskolan inte inordnas i Upplands flygflottilj. En kommande redovisning av regeringen om behov av exportstöd samt om framtida flygutbildning bör avvaktas. Vidare anser utskottet att den framtida Amfibiestridsskolan skall ha en från amfibieregementena fristående ställning och sålunda inte inordnas i Amfibieregementet i Vaxholm.

Det är rimligt att det bör ankomma på regeringen att framgent besluta om Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum i Uppsala. Riksdagen bör således redan nu godkänna regeringens förslag i denna del.

För ett antal enheter samt för Syd- och Ostkustens örlogsbaser, Muskö örlogsvarv samt Arméns tekniska skola bör dock riksdagen även fortsättningsvis besluta om väsentliga förändringar. Detta underlättar enligt utskottets mening riksdagens uppföljning av det omfattande organisationsbeslut som fattades den 30 mars år 2000.

Det innebär dock inte att detaljnivån för riksdagens organisationsbeslut en gång för alla är given, utan utskottet kan komma att förorda andra detaljeringsnivåer för riksdagens beslut i sådana ärenden. Sådana överväganden aktualiserar även frågan hur ansvarsgränserna bör vara mellan riksdagen och regeringen även i andra avseenden som rör det militära försvarets utveckling. Regeringens förslag i denna del bör således anstå till dess att riksdagen tagit ställning till vilka frågor inom det försvarspolitiska området som bör avgöras av riksdagen – resp. av regeringen utan riksdagens hörande.

I tre motioner föreslås att militärdistriktsenheten i Dalarna skall benämnas Dalregementsgruppen i stället för Dalagruppen som regeringen redovisar som sin beslutsavsikt. Mot bakgrund av den betydelse som traditioner och

Proposition 1999/2000:97 Vissa organisatoriska frågor inom Försvarsmakten, m.m.

Regeringen föreslår i propositionen 1999/2000:97 vari yrkas att riksdagen

4. godkänner regeringens förslag att Flygvapnets Uppsalaskolor, Försvarsmaktens ledningscentrum, Rikshemvärmscentrum och Försvarsmaktens underhållscentrum skall läggas ned,

5. godkänner regeringens förslag att regeringen skall besluta om förändringar beträffande Totalförsvarets skyddsskola, Försvarets internationella kommando, Örlogsskolorna, Markstridsskolan, Försvarsmaktens Halmstadsskolor, Försvarets sjukvårdscentrum och Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum,

Motionerna

Motioner avgivna med anledning av proposition 1999/2000:97

1999/2000:Fö38 av Rolf Gunnarsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om namnfrågan på militärdistriktsenheten i Falun/Dalarna.

1999/2000:Fö40 av Bengt-Ola Rytting m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om namnet på den nya militärdistriktsenheten i Falun.

1999/2000:Fö41 av Henrik Landerholm m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen avslår regeringens proposition 1999/2000:97 punkterna 4 och 5,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beslut avseende organisationsenheter inom Försvarsmaktens grundorganisation,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Högkvarterets ledning m.m. och verksamhetsledning inom Försvarsmakten,

6. att riksdagen hos regeringen begär en samlad redovisning av ledningen av och inom Försvarsmakten.

1999/2000:Fö42 av Åke Carnerö m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en bred parlamentarisk översyn över maktfördelningsprincipen samt beslutsordningen för Försvarsmaktens skolor och förband,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att beslutanderätten om olika organisationsenheter förs över till regeringen, t.ex. som i fallet Muskö örlogsvarv, (delvis)

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Amfibiestridsskolan även i fortsättningen skall vara en självständig enhet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att satsa på en kvalitets- och kompetenshöjning inom Försvarsmaktens sjukvårdsfunktion,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en fristående sjukvårdsavdelning i Försvarsmaktens högkvarter.

1999/2000:Fö43 av Claes-Göran Brandin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om framtida organisation för Kustartilleriets stridsskola.

1999/2000:Fö45 av Kenneth Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om namnet på den nya militärdistriktsenheten i Falun.

Utskottet

Ärendet

I betänkandet behandlas regeringens proposition 1999/2000:97 Vissa organisatoriska frågor inom Försvarsmakten, m.m. yrkandena 4 och 5 samt motinerna 1999/2000:Fö38, 1999/2000:Fö40, 1999/2000:Fö41 yrkandena 3–6, 1999/2000:Fö42 yrkandena 1, 2 i denna del, 3–5, 1999/2000:Fö43 och 1999/2000:Fö45.

Skolor och centrum

Nedläggning av skolor och centrum, m.m.

Regeringen

Regeringen föreslår att följande organisationsenheter skall läggas ned den 30 juni 2000, eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer:

- | | |
|-----------------------------------|------------|
| – Flygvapnets Uppsalaskolor | Uppsala |
| – Försvarsmaktens ledningscentrum | Enköping |
| – Rikshemvärnscentrum | Stockholm. |

Försvarsmaktens underhållscentrum i Karlstad föreslås läggas ned den 31 december 2001 eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer.

Regeringen anser att Försvarsmaktens skolor och centrum bör anpassas till den omstrukturering som föreslagits i proposition 1999/2000:30. Regeringen anser vidare att omstruktureringen av övriga delar av Försvarsmakten bör föranleda ett förändrat funktionsutvecklingsansvar för ledningssystem, underhållstjänst och logistik m.m.

Om riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag, avser regeringen vidta följande åtgärder:

- Inordna den utbildning som bedrivs vid *Flygvapnets Uppsalaskolor* i Upplands flygflottilj
- Inordna den utbildningsverksamhet som bedrivs vid *Försvarmaktens ledningscentrum* i Upplands regemente
- Inordna *rikshemvärnschefen med stab* i Högkvarteret och inrätta Hemvärnets stridsskola
- Ändra benämningarna beträffande *Totalförsvarets skyddsskola*, *Försvarets internationella kommando* och *Försvarets sjukvårdscentrum*.

Regeringen anser att de skäl för regeringens förslag som redovisats ovan gäller för de delar av Försvarmaktens skolor och centrum som regeringen beslutar om.

Mot denna bakgrund avser regeringen att inordna *Artilleriets stridsskola* i Artilleriregementet i Kristinehamn och att inordna *Luftvärnets stridsskola* i Luftvärnsregementet i Halmstad.

Vidare avser regeringen bryta ut *Fältarbetsskolan* ur *Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum* för att därefter inordna skolan i Göta ingenjörregemente i Eksjö.

Regeringen avser vidare att lägga ned *Försvarmaktens ledarskaps- och idrottscentrum*. Regeringen anser att det är mer rationellt att fördela centrumets ganska väsensskilda uppgifter (ledarskap, idrott och överlevnadskunskap) till andra förband och skolor än att bedriva dem samordnat.

Regeringen avser också att inordna *Kustartilleriets stridsskola i Vaxholms amfibieregemente* och att därvid även ändra skolans namn till *Amfibiestridsskolan*. Detta namn återspeglar bättre den verksamhet som bedrivs.

Utgående från det förslag som regeringen presenterat beträffande funktionsutvecklingsansvaret för Försvarmaktens ledningssystem avser regeringen att inordna *Försvarets krigsspelcentrum* i Operativa insatsledningen.

Beträffande *Flygmedicincentrum* överväger regeringen en fortsatt utveckling mot ett specialmedicinskt centrum där bl.a. navalmedicinsk kompetens skulle kunna ingå. En mer genomgripande utveckling för Flygmedicincentrum kräver dock ytterligare utredning.

Vad avser *Arméns tekniska skola*, *Försvarmusikcentrum* och *Försvarmaktens rekryteringscentrum* anser regeringen att det för närvarande inte föreligger något behov av att förändra verksamheten.

Under förutsättning att riksdagen beslutar att Flygvapnets Uppsalaskolor skall läggas ned, avser regeringen att inordna Flygvapnets stridslednings- och luftbevakningsskola och Flygvapnets flygbefälsskola i Upplands flygflottilj.

Under förutsättning att riksdagen beslutar att Försvarmaktens ledningscentrum skall läggas ned, avser regeringen att inordna dess skolverksamhet m.m. i Upplands regemente. Förändringen innebär att ansvaret för den totalförsvarsanknutna verksamhet som bedrivs vid Försvarmaktens ledningscentrum övertas av Upplands regemente.

Under förutsättning att riksdagen beslutar att Rikshemvärnscentrum skall läggas ned, avser regeringen att inrätta en organisationsenhet benämnd Hemvärnets stridsskola.

Under förutsättning att riksdagen godkänner att regeringen skall besluta om förändringar beträffande Totalförsvarets skyddsskola, avser regeringen att ändra benämningen till *Totalförsvarets skyddscentrum*.

Regeringen anser att det funktionsutvecklingsansvar som nuvarande Totalförsvarets skyddsskola har är av en sådan omfattning och av en så principiell betydelse att skolans status bör förändras till centrum.

Under förutsättning att riksdagen godkänner att regeringen skall besluta om förändringar beträffande Försvarets internationella kommando, avser regeringen att ändra dess benämning till Försvarsmaktens centrum för internationell utbildningsverksamhet. Till skillnad från Totalförsvarets skyddscentrum sker detta till följd av att verksamheten förändras. Om Operativa insatsledningen inrättas, kommer den, under Försvarsmaktens myndighetsledning, att ansvara för ledningen av såväl nationella som internationella insatser. Mot denna bakgrund kommer också en del av de uppgifter av mer operativ karaktär som *Försvarets internationella kommando* har att överföras till Operativa insatsledningen. När denna överföring skett blir benämningen kommando missvisande. Med de principer för hur organisationsenheter inom Försvarsmakten benämns anser regeringen därför att enhetens namn bör vara *Försvarsmaktens centrum för internationell utbildningsverksamhet*.

Under förutsättning att riksdagen godkänner att regeringen skall besluta om förändringar beträffande *Försvarets sjukvårdscentrum*, avser regeringen att ändra dess benämning till Försvarsmaktens sjukvårdscentrum. Med denna förändring får centrumet ett namn som överensstämmer med övriga centruns.

Under förutsättning att riksdagen godkänner att regeringen skall besluta om förändringar beträffande *Örlogsskolorna*, anser regeringen att den utbildning som bedrivs vid den enhet inom Försvarsmakten som benämns Sjöstridsskolan skall inordnas i Örlogsskolornas verksamhet. Försvarsmakten bör därefter lägga ned Sjöstridsskolan.

Motionerna

Moderata samlingspartiet framhåller i *motion 1999/2000:Fö41 (m – kommitté)* att utbildning av officerare är en långsiktig verksamhet vid Försvarsmaktens skolor och centrum. Skolor och centrum svarar också för forsknings- och utvecklingverksamhet inom sitt truppslag eller funktion. Stridsskolorna leder dessutom den viktigaste delen av officersutbildningen då de ger officeren den fackkunskap som erfordras för ett försvarsmaktsgemensamt utbyte av kunskaper och erfarenheter. Att inordna dessa enheter i större förband – i stället för att vara en självständig enhet – riskerar medföra att en liten men prioriterad verksamhet ”drunknar”. Dessa enheter bör därför även fortsättningsvis vara självständiga enheter inom Försvarsmakten på samma sätt som regeringen föreslår för Markstridsskolan. Att inordna t.ex. Artilleriets stridsskola, Sjöstridsskolan, Amfibiestridsskolan och Ledningscentrum i

andra enheter är fel. Regeringen förslag bör därför avslås (*yrkande 3 i denna del*).

1999/2000:FöU7

Kristdemokraterna pekar i *motion 1999/2000:Fö42 (kd – kommitté)* på att riksdagen nyligen har fattat beslut att det skall finnas två enheter för utbildning av amfibieförband – i Vaxholm och Göteborg. Amfibiestridsskolan är en angelägenhet för hela amfibiekåren. Skolan bör därför inte inordnas i ett regemente utan ha en i likhet med i dag självständig roll (*yrkande 3*).

I *motion 1999/2000:Fö43* framhåller Claes-Göran Brandin (s) att Amfibiestridsskolan är en angelägenhet för hela amfibiekåren. Om den blir en organisatorisk angelägenhet för amfibieförbandet i Vaxholm riskerar regementet i Göteborg att marginaliseras. Det är rimligt att ha ett gemensamt ansvar för bemanning till skolans organisation. Lednings- och lydnadsförhållandena bör behandlas i likhet med bl.a. Örlogsskolorna och Markstridsskolan. Den bör således inte inordnas organisatoriskt i amfibieregementet i Vaxholm.

Utskottet

När det gäller skol- och centrumverksamhet fanns inte tillräckligt underlag för förslag av regeringen och därmed beslut av riksdagen i samband med beredningen av de övriga grundorganisationsförändringar regeringen föreslog i *proposition 1999/2000:30 Det nya försvaret*, om vilka riksdagen fattade beslut den 30 mars år 2000. Regeringen uppdrog mot den bakgrunden åt Försvarmakten att inkomma med ett underlag i dessa delar under våren 2000 så att förändringarna avseende denna skol- och centrumverksamhet kan genomföras samtidigt med dem som föreslogs i den tidigare nämnda propositionen.

Regeringen föreslår nu att *Flygvapnets Uppsalaskolor*, *Försvarmaktens ledningscentrum* och *Rikshemvärnscentrum* läggs ned den 30 juni 2000 eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer. Vidare föreslås att *Försvarmaktens underhållscentrum* i Karlstad läggs ned den 31 december 2001 eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer.

Regeringen redovisar härutöver ett antal organisationsförändringar som regeringen avser besluta om riksdagen bifaller regeringens förslag.

Moderata samlingspartiet anser att regeringens förslag bör avslås (*motion Fö41 yrkande 3 i denna del*). Att inordna t.ex. Artilleriets stridsskola, Sjöstridsskolan, Amfibiestridsskolan och Ledningscentrum i andra enheter är fel. Dessa enheter bör därför även fortsättningsvis vara självständiga enheter inom Försvarmaktens på samma sätt som regeringen föreslår för Markstridsskolan.

I *motion Fö42 (kd – kommitté) yrkande 3* och i *motion Fö43 (s)* föreslås att Amfibiestridsskolan skall ha en självständig ställning och inte inordnas som en del av Amfibieregementet i Vaxholm.

Utskottet anser att regeringens förslag (*hemställan nr 4*) att lägga ned vissa skolor och centrum i *huvudsak* bör bifallas av riksdagen. Enligt utskottets uppfattning medför inte förslaget att de verksamheter som bedrivs inom

dessa enheter helt upphör, utan dessa inordnas helt eller delvis i andra, och något större, organisationsenheter inom Försvarsmakten.

Utskottet anser emellertid att *Flygvapnets Uppsalaskolor* bör behållas, och således *inte* inordnas i Upplands flygflottilj. I betänkandet 1999/2000:FöU2 Det nya försvaret framhöll utskottet att formen för den framtida flygförarutbildningen såväl grundläggande taktisk utbildning (GTU) som grundläggande flygförarutbildning (GFU), bör ses över. Utskottet ansåg att regeringen bör återkomma till riksdagen om *exportstöd* och *utbildning av flygförare*. Utskottet vill avvakta den begärda redovisningen från regeringen eftersom den framtida verksamhetens inriktning och karaktär på Upplands flygflottilj i hög grad kan komma att beröras av kommande förslag.

I propositionen redovisas vidare att regeringen avser inordna *Flygskolan* som en del av Upplands flygflottilj. Det beslutet bör anstå till dess att formerna m.m. för den framtida flygutbildningen klarlagts. När det gäller de övriga åtgärder som regeringen redovisar att den avser besluta, har utskottet även på en annan punkt en avvikande mening. När det gäller den framtida *Amfibiestridsskolans* ställning anser utskottet i likhet med vad som anförs bl.a. i *motionerna Fö42 yrkande 3 (kd – kommitté)* och *Fö43 (s)* att den inte bör inordnas i något av amfibieregementena utan ha en från dessa förband fristående ställning. Därmed tydliggörs att Amfibiestridsskolan är en angelägenhet för hela amfibiekåren. En sådan lösning bör enligt utskottets mening förutsättas kunna ske inom ramen för oförändrade resurser.

Vad utskottet nu med anledning av *motionerna Fö41 yrkande 3* i denna del, *Fö42 yrkande 3* samt *Fö43* anført om Flygvapnets Uppsalaskolor och Flygskolan samt om Amfibiestridsskolans ställning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Förändrade beslutsbefogenheter beträffande vissa av Försvarsmaktens förband

Regeringen

Regeringen föreslår att *besluten* om vissa enheter och förband inom Försvarsmakten skall *flyttas från riksdagen till regeringen*. Regeringen föreslår att inom följande organisationsenheter skall regeringen framgent besluta om förändringar:

– Totalförsvarets skyddsskola	Umeå
– Försvarets internationella kommando	Upplands-Bro/Kungsängen
– Örlogsskolorna	Haninge/Berga och Karlskrona
– Markstridsskolan	Skövde/Motala/Boden
– Försvarsmaktens Halmstadsskolor	Halmstad
– Försvarets sjukvårdscentrum	Hammarö
– Försvarsmaktens underrättelse och säkerhetscentrum	Uppsala

Moderata samlingspartiet anser i *motion 1999/2000:F41 (m – kommitté)* att riksdagen bör fatta beslut om självständiga organisationsenheter för ledning och förband inom Försvarmaktens grundorganisation. Regeringen bör därefter – efter förslag från myndighetens chef – fastställa de enheter som ingår i dessa självständiga organisationsenheter. Det innebär att riksdagen jämväl bör fatta beslut om *Sydkestens örlogsbas, Ostkestens örlogsbas, Försvarmaktens centrum för internationell utbildning, Försvarmaktens Halmstads-skolor, Markstridsskolan, Arméns tekniska skola samt Örlogsskolorna (yrkande 4)*. Regeringens förslag att föra över beslutanderätten från riksdagen till regeringen i detta avseende bör därför avslås (*yrkande 3 i denna del*).

Kristdemokraterna framhåller i *motion 1999/2000:Fö42 (kd – kommitté)* att frågan om ansvarsfördelningen mellan regering och riksdag är en betydelsefull samt principiell fråga och pekar på att ett fåtal dagar efter ett omfattande försvarsbeslut skall ett nytt beslut fattas som river upp det tidigare beslutet. Denna process skapar ett löjets skimmer över såväl riksdag som regering. Förslag av den dignitet som regeringen nu föreslår borde vara föremål för en bredare parlamentarisk översyn (*yrkande 1*). I avvaktan på en sådan översyn bör riksdagen fatta beslut om samtliga organisationsenheter (*yrkande 2 i denna del*).

Utskottet

Utskottet anser att ett samlat beslut av riksdagen om omfattning och lokalisering av Försvarmaktens grundorganisation dels skapar överblick över organisationen, dels klarlägger beslutsläget och ansvarsfördelning mellan riksdagen och regeringen i viktigare organisationsfrågor. Ett sådant beslut fattades senast av riksdagen den 30 mars 2000 med anledning av regeringens förslag i propositionen 1999/2000:30 *Det nya försvaret*.

I propositionen 1999/2000:97 *Vissa organisatoriska frågor inom Försvarmakten, m.m.* föreslås att regeringen – i stället för riksdagen – framgent skall besluta om vissa av de organisationsenheter som riksdagen beslutade om så sent som den 30 mars 2000. Såvitt utskottet kan bedöma betyder det att regeringen – vid ett bifall från riksdagens sida – t.ex. kan lägga ned eller omlokalisera förbandet och dess underavdelningar utan att riksdagen behöver beredas tillfälle att ta ställning till detta.

Utskotten skall i sitt arbete inom riksdagen ägna stor uppmärksamhet åt att följa upp och utvärdera effekterna av riksdagens beslut. Detta förutsätter bl.a. att riksdagens, regeringens och Försvarmaktens beslutsroller, t.ex. i samband med struktur- och organisationsförändringar, är så tydliga att riksdagen kan följa upp dem.

Det beslut som riksdagen fattade den 30 mars 2000, är det enskilt mest genomgripande beslut som riksdagen fattat i modern tid som rör Försvarmaktens organisation. Det är därför särskilt angeläget att detta beslut kan följas upp och utvärderas av riksdagen under de kommande åren.

Det finns enligt utskottets mening en risk att riksdagens möjligheter att följa upp hur den strukturiomvandling av Försvarmakten som nu skall ge-

nomföras, försvåras om riksdagen nu avhänder sig beslutanderätten över vissa av de enheter som riksdagen nyligen fattat beslut om.

Organisationsbeslut medför stora påfrestningar för de anställda – ofta för långt fler än dem som slutligen kommer att beröras. Utskottet anser att organisationsutredningar bör bedrivas öppet och ge tillfälle för såväl anställda som andra instanser att lämna synpunkter på de alternativ som övervägs. Den parlamentariska medverkan i beslutsprocessen är viktig. Utskottet vill således understryka betydelsen av att en slutlig sammanvägning av olika militära, regionala och andra intressen kring viktiga organisationsförändringar äger rum i riksdagen.

Flera av de enheter som nu föreslås (*propositionens hemställan nr 5*) undantas från fortsatt riksdagsbehandling bedriver en omfattande verksamhet och är av betydelse även för andra förbands lokalisering och verksamhet. Mot den bakgrunden anser utskottet det angeläget att riksdagen även framgent ges tillfälle till att ta ställning till väsentliga förändringar som rör

- *Totalförsvarets skyddsskola,*
- *Försvarets internationella kommando,*
- *Örlogsskolorna,*
- *Markstridsskolan,*
- *Försvarsmaktens Halmstadsskolor och*
- *Försvarets sjukvårdscentrum,*

om detta skulle komma att aktualiseras. Detta bör enligt utskottets mening även gälla

- *Arméns tekniska skola,*
- *Ostkusten örlogsbas och*
- *Sydkustens örlogsbas,*

vilka även bör vara sådana organisationsenheter som riksdagen framgent skall besluta om.

I betänkandet 1999/2000:FöU8 Logistik- och underhållstjänsten i Försvarsmakten behandlar utskottet även Muskö örlogsvarv. Samma ordning bör enligt utskottets mening gälla även för *Muskö örlogsvarv*.

Ändringar i den fastställda organisationen skall sålunda godkännas av riksdagen. För de ovan angivna enheterna bör dock riksdagen även fortsättningsvis besluta om väsentliga förändringar vilket riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna.

Verksamheten inom *Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum* i Uppsala är emellertid av en sådan omfattning, beskaffenhet och karaktär att det är rimligt att det bör ankomma på regeringen att besluta om den. Riksdagen bör således redan nu godkänna att beslut rörande Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum framgent fattas av regeringen.

Vad utskottet nu anför innebär dock inte att detaljnivån för riksdagens organisationsbeslut en gång för alla är given, utan utskottet kan komma att förorda andra detaljeringsnivåer för riksdagens beslut i sådana ärenden. Det är sannolikt att flera av de enheter som nu aktualiserats av regeringen fortsättningsvis bör vara en angelägenhet för regeringen att besluta om. Utskottet

har emellertid inte nu haft tillfälle att överväga principerna för en eventuell förändring av den nu gällande ordningen när det gäller riksdagens medverkan i organisationsbeslut. Sådana överväganden aktualiserar även frågan hur ansvarsgränserna bör vara mellan riksdagen och regeringen även i andra avseenden som rör det militära försvarets utveckling. Regeringens förslag i denna del bör således anstå till dess att riksdagen tagit ställning till vilka frågor inom det försvarspolitiska området som bör avgöras av riksdagen – resp. av regeringen utan riksdagens hörande. Mot bakgrund av vad utskottet nu anfört torde behovet av en bred parlamentarisk utredning enligt motion Fö41 yrkande 1 inte vara påkallat.

Ledning inom Försvarsmakten och Högkvarterets organisation, m.m.

Regeringen

Inrättandet av Operativa insatsledningen samt förändringarna inom underhållsfunktionen och skol- och centrumverksamheten leder till att Försvarsmaktens högkvartersorganisation behöver förändras.

En ny linjeenhet, strategiledningen, bör skapas ur den nuvarande planeeringsstabben och ur de delar av den nuvarande operationsledningen som inte förs till Operativa insatsledningen. Enheten bör även vara myndighetsledningens inriktnings- och planeringsorgan.

Rikshemvärnschefen med stabsfunktioner bör inordnas i grundorganisationsledningen i Högkvarteret. I sin egenskap av hemvärnets främste företrädare bör rikshemvärnschefen lyda direkt under myndighetsledningen.

Arbetet med att anpassa Högkvarterets organisation till den förändrade Försvarsmakten kommer att fortsätta.

Den reformering av det militära ledningssystemet som redovisades i prop. 1999/2000:30 leder till att verksamhetsledningssystemet inom Försvarsmakten behöver förändras.

Högkvarteret bör även fortsättningsvis ansvara för verksamhetsledningen. Verksamhetsledningen bör genomföras direkt från Högkvarteret till den verkställande nivån. Operativa insatsledningen bör ansvara för den operativa och taktiska ledningen. Operativa insatsledningen bör dock medverka i verksamhetsledningen och vad avser främst större övningar ha en samordningsroll.

Verksamhetsledningen omfattar inriktning, uppdragsstyrning, uppföljning, korrigering samt värdering och rapportering av verksamhetens genomförande och resultat mot uppställda mål. Verksamhetsledningen i fred skall utövas av Högkvarteret med biträde av de taktiska kommandona inom Operativa insatsledningen och förbanden, skolorna och centrumen.

Enligt regeringen är det angeläget att ansvaret för styrning och inriktning av förbandsverksamheten entydigt ligger på Högkvarteret (grundorganisationsledningen). De taktiska kommandona inom Operativa insatsledningen bör medverka i Högkvarterets styrning bl.a. genom att ställa operativa och taktiska krav samt att på uppdrag av Högkvarteret samordna och leda större förbandsövningar på operativ och taktisk nivå. De taktiska kommandona bör

däremot inte ansvara för verksamhetsstyrningen. Det skulle i princip leda till att de tidigare försvarsgrenarna återuppstod.

Regeringen anser att denna reformerade struktur för verksamhetsledning innebär en enhetlig ledningsstruktur inom Försvarsmakten med direktiv och order från Högkvarteret direkt till genomförandenivån och på motsvarande sätt med resultatredovisning direkt till Högkvarteret. Genom att Operativa insatsledningens tre taktiska kommandon involveras i arbetet tillförsäkras nödvändig samordning och att operativa och taktiska hänsyn ligger till grund för arbetet. Eftersom sjukvårdsavdelningens huvuduppgift är att planera och leda sjukvården inom Försvarsmaktens insatsorganisation anser regeringen det vara mest ändamålsenligt att avdelningen inordnas i Operativa insatsledningen.

Motionerna

Moderata samlingspartiet anser i *motion 1999/2000:Fö41 (m – kommitté)* beträffande militärdistriktens gränser att det kan synas enkelt att överföra de nuvarande militärområdenas gränser till de nya militärdistrikten. Motionen pekar – i kritik mot regeringens redovisning – på att Gotlands militärkommando är en del av Mellersta militärområdet och att Militärkommandochefen är underställd Militärbefälhavaren i Mellersta militärområdet. Man pekar på att regeringens förslag medför fyra i stället för tre självständiga chefer under överbefälhavaren. Ledningsförhållandena bör bestämmas först när relationen mellan överbefälhavaren, den operativa insatsledningen och militärdistriktet är klarlagda. Skälen för uppdelningen i en verksamhetsledning och en operativ/taktisk ledning är omotiverad. Det finns inget behov av en grundorganisationsledning i Högkvarteret; dess uppgifter bör kunna övertas av den operativa insatsledningen (*yrkande 5*).

Vidare anser Moderata samlingspartiet att enhetligheten i Försvarsmakten, en myndighet, en stab m.m. negativt har påverkat Försvarsmakens ledning, vitalitet och inre liv. Motionärerna pekar på att försvarsutskottet har aktualiserat frågan om ansvarsgränserna mellan regeringen och Försvarsmakten. En annan ansvarsfördelning skulle kunna övervägas i olika avseenden. Den nuvarande gränsdragningen mellan regeringens och Försvarsmaktens ansvar bör granskas.

Enligt Moderata samlingspartiet har regeringen i propositionen förstärkt oklarheten av ledningen inom och av Försvarsmakten. Motionärerna avvisar regeringens redovisning av Högkvarterets organisation m.m och anser att regeringen bör återkomma med ett samlat, genomarbetat och entydigt förslag (*yrkande 6*).

Kristdemokraterna framhåller i *motion 1999/2000:Fö42 (kd – kommitté)* att det är viktigt att möjligheterna till samordning av civil och militär sjukvård som tidigare funnits kan tas tillvara även i den nya organisationen. Försvarsmaktens sjukvårdscentrum bör därför fortsätta att få utvecklas som ett kompetenscentrum för det akuta omhändertagande tillsammans med civila universitet och högskolor med intresse för traumatologi. Det bör vidare satsas på en fortsatt kvalitets- och kompetenshöjning inom Försvarsmaktens sjuk-

vårdsfunktion (*yrkande 4*). Kristdemokraterna anser att de ansvarsuppgifter som i dag löses inom sjukvårdsfunktionen i Högkvarteret spänner över ett brett område och därför inte bör inordnas i OPIL utan utgöra en självständig enhet i Högkvarteret (*yrkande 5*).

Utskottet

Senast utskottet behandlade frågor om ledningen inom Försvarsmakten samt Högkvarterets organisation var i betänkandet 1999/2000:FöU2 Det nya försvaret. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag att inrätta en central operativ insatsledning och att lägga ned bl.a. nuvarande Armécentrum, Marincentrum och Flygvapencentrum.

I betänkandet (1999/2000:FöU2 s. 98) anförde utskottet i sammanhanget bl.a. följande:

- Regeringen bör emellertid återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av den centrala militära ledningen, bl.a. i fråga om högkvarterets närmare organisation och uppgifter, den operativa insatsledningens närmare organisation, uppgifter och lokalisering samt generalinspektörernas ställning och uppgifter.

När det gäller *ledningen av verksamheten* inom Försvarsmakten ansåg utskottet (s. 98):

- Det är också oklart vilka uppgifter och vilken ställning de tre generalinspektörerna avses få. Enligt utskottets mening går det inte att se Försvarsmaktens ledning isolerad från myndighetens hela struktur och arbetssätt eller från totalförsvarets ledning i övrigt. Utskottet anser därför att relationerna mellan högkvarteret och den operativa insatsledningen behöver beskrivas tydligare. Ansvar måste tydligt framgå. Det finns därvid skäl att pröva om den nu tillämpade ledningsmodellen, där den operativa och taktiska ledningen är skild från ledningen av förbandsproduktionen, är ändamålsenlig, eller om inte chefer på olika nivåer bör ansvara för att såväl utbilda förbanden som använda dem.

Den nu aktuella propositionen 1999/2000:97 *Vissa organisatoriska frågor inom Försvarsmakten, m.m.* beslutades av regeringen innan utskottet justerade ovan angivna betänkande. Det har sålunda inte varit möjligt för regeringen att ta hänsyn till vad riksdagen har bestämt. Organisationsarbetet pågår fortfarande och de slutliga ställningstagandena är – såvitt utskottet kan bedöma – ännu inte gjorda. Regeringen framhåller också i propositionen att arbetet med att anpassa Högkvarterets organisation till den förändrade Försvarsmakten kommer att fortsätta. Utskottet har således nu inget förslag från regeringens sida att ta ställning till. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med den redovisning som utskottet begärt när arbetet har slutförts. Av det skälet bör inte riksdagen nu ta ställning till de förslag som förs fram av Moderata samlingspartiet i motion Fö41 yrkandena 5 och 6.

Kristdemokraterna pekar i motion Fö42 på den stora betydelsen av en väl fungerande hälso- och sjukvård inom försvaret. Utskottet delar motionärer-

nas syn på att bästa möjliga förutsättningar måste skapas så att en fortsatt kvalitets- och kompetenshöjning kan åstadkommas inom Försvarsmaktens sjukvårdsfunktion. En effektiv – och trovärdig – sjukvård är av grundläggande betydelse, inte minst för att kunna anställa personal i utlandsstyrkan för fredsfrämjande och fredsframtvängande uppgifter utomlands. Utskottet har all anledning att tro att Försvarsmakten på olika sätt kommer att sörja för att den militära sjukvården kommer att kunna utvecklas kvalitativt. Något särskilt beslut av riksdagen med anledning av motion Fö42 yrkande 4 behövs därför inte.

I motion Fö42 (*kd – kommitté*) yrkande 5 förordas att ledningen av sjukvårdsfunktionen bör organiseras som en självständig enhet inom Högkvarteret och inte inom den operativa insatsledningen.

Utskottet anser – i likhet med regeringen – att det är angeläget att sjukvårdstjänsten är företrädd inom den operativa insatsledningen för att med sin speciella kompetens medverka i den taktiska och operativa ledningen av krigsförbanden och utlandsstyrkan.

Enligt Förordning med instruktion för Försvarsmakten (32 §) ansvarar generalläkaren för tillsynen över miljöskyddet, hälso- och sjukvården samt djurhälsovården, djursjukvården och djurskyddet m.m. inom Försvarsmakten. I denna funktion får generalläkaren meddela interna föreskrifter för myndigheten för efterlevnaden av gällande bestämmelser inom området. När generalläkaren utövar sin tillsynsfunktion, är generalläkaren inte underställd överbefälhavaren.

Regeringen har inte aviserat någon förändring av generalläkarens uppgifter eller ställning i förhållande till myndighetens chef bl.a. när tillsynsuppgiften utövas. Därför är det enligt utskottets bedömning inte rimligt att generalläkaren – med erforderliga resurser – inordnas i den operativa insatsledningen, vilken i sin tur är underställd Högkvarteret. Några särskilda beslut eller uttalanden av riksdagen med anledning av motionerna Fö41 yrkandena 5 och 6 samt Fö42 yrkandena 4 och 5 synes därför inte nu behövas. Utskottet får anledning att återkomma till hithörande frågor när regeringen slutligt lämnar den begärda redovisningen.

Namn- och traditionsfrågor

Regeringen

För *arméstridskrafterna* bör regemente användas som samlande benämning på de förband som skall svara för utbildning av armébrigadledningar och mekaniserade förband. Specialtruppslagens kvarvarande förband bör också benämnas regemente. Specialtruppslagens enheter för att bibehålla och utveckla vinterkompetens bör benämnas bataljon.

För *marinstridskrafternas* sjöstridsförband bör flottilj vara den enhetliga benämningen. Basområde bör benämnas marinbas. För kustartilleriförbanden bör regemente behållas som samlande benämning. Förbanden bör benämnas amfibieregemente.

För *helikopterförbanden* bör benämningen helikopterbataljon behållas. Enheten för att bibehålla och utveckla vinterkompetens bör benämnas skvadron.

För *flygstridskrafterna* bör benämningen flottilj behållas.

Militärdistriktet bör benämnas efter riksgeografisk belägenhet. De 29 nya enheterna bör benämnas militärdistriktsgrupper och ges traditionsnamn eller namn efter den geografiska lokaliseringen.

Benämningarna bör införas när regeringen beslutar om ändring av förordningen (1994:642) med instruktion för Försvarsmakten med ikraftträdande den 1 juli 2000.

Motionerna

I *motion 1999/2000:Fö38* anser Rolf Gunnarsson (m) att namnet Dalregementsgruppen är ett bättre och mer passande namn till verksamheten som kommer att bedrivas vid militärdistriktsenheten i Falun. Dalagruppen är ett namn som mer anspelar på någon företagsgrupp eller samhällsstödd verksamhet. Dalregementsgruppen bör i stället vara det namn som fastställs.

I *motion 1999/2000:Fö40* anser Bengt-Ola Rytter (s) m.fl. att nu när riksdagen beslutat avveckla Dalabrigaden och det anrika Dalregementet är det viktigt att namnet Dalregementet finns kvar. Motionärerna föreslår att namnet på den nya militärdistriktsenheten i Falun blir Dalregementsgruppen.

I *motion 1999/2000:Fö45* anser Kenneth Johansson (c) att av bl.a. traditions-, kulturhistoriska och praktiska skäl så bör namnet Dalregementet få leva kvar. Därför bör den nya militärdistriktsenheten i Falun benämnas Dalregementsgruppen.

Utskottet

Traditioners bevarande och det historiska försvarsarvet har alltid haft stor betydelse för försvarets folkliga förankring och för viljan att göra insatser för försvaret. Förändringar i Försvarsmaktens organisation bör inte automatiskt innebära att benämning med värdefull historisk tradition upphör. Utskottet förutsätter därför att regeringen tar hänsyn till detta vid benämningen av olika organisationsenheter.

Utskottet anser nu – liksom tidigare – att de förändringar som kommer att ske inte bör leda till att benämningar och därtill hörande värdefull historisk tradition upphör. Utskottet vill betona frågans betydelse för militärdistriktsenheternas förankring i bygd, hos hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna, inte minst mot bakgrund av hemvärnets och frivilligorganisationernas markerade lokala position.

Chefen för Statens försvarshistoriska museer har tidigare lämnat värdefulla synpunkter till utskottet avseende betydelsen av att det gamla landskapsförbandets identitet och traditioner får leva vidare vid den omstrukturering som nu föreligger. Utskottet anser för sin del att det är betydelsefullt att landskapsbenämningar så långt möjligt kan bevaras. Traditioners bevarande och därmed benämningar på militära förband och enheter är sålunda väsentliga från ett militärhistoriskt perspektiv.

I tre motioner föreslås att militärdistriktsenheten i Dalarna skall benämnas *Dalregementsgruppen i stället för Dalagruppen* som regeringen redovisar som sin beslutsavsikt. Mot bakgrund av den betydelse som traditioner och benämningar har inte minst för den lokalt förankrade försvarsviljan anser utskottet att förslagen i denna del bör tillstyrkas, vilket riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *nedläggning av skolor och centrum, m.m.*
att riksdagen med anledning av propositionen 1999/2000:97 yrkande 4 och med anledning av motionerna 1999/2000:Fö41 yrkande 4 i denna del, 1999/2000:Fö42 yrkande 3 och 1999/2000:Fö43 och med avslag på motion 1999/2000:Fö41 yrkande 3 i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anfört om Flygvapnets Uppsalaskolor och Flygskolan samt om Amfibiestridsskolans organisatoriska ställning,

res. 1 (m)

2. beträffande *förändrade beslutsbefogenheter för vissa enheter*
att riksdagen med anledning av propositionen 1999/2000:97 yrkande 5 och med anledning av motionerna 1999/2000:Fö41 yrkande 4 i denna del, och 1999/2000:Fö42 yrkande 2 i denna del samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fö41 yrkande 3 i denna del, och 1999/2000:Fö42 yrkande 1 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *ledningen inom Försvarsmakten och Högkvarterets organisation, m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Fö41 yrkandena 5 och 6 och 1999/2000:Fö42 yrkandena 4 och 5,

4. beträffande *namn- och traditionsfrågor*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Fö38, 1999/2000:Fö40 och 1999/2000:Fö45 ger regeringen till känna vad utskottet anfört om benämningen av Dalregementsgruppen,

Stockholm den 23 maj 2000

På försvarsutskottets vägnar

Henrik Landerholm

I beslutet har deltagit: Henrik Landerholm (m), Christer Skoog (s), Karin Wegestål (s), Stig Sandström (v), Åke Carnerö (kd), Olle Lindström (m), Britt Bohlin (s), Rolf Gunnarsson (m), Ola Rask (s), Håkan Juholt (s), Berit Jóhannesson (v), Margareta Viklund (kd), Anna Lilliehöök (m), Lars Ångström (mp), Erik Arthur Egervärn (c), Runar Patriksson (fp) och Berndt Sköldestig (s).

Nedläggning av skolor och centrum (mom. 1)

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Rolf Gunnarsson och Anna Lilliehöök (alla m) anför:

dels att utskottets anförande på s. 7 som börjar med orden "Vad utskottet nu..." och som slutar med orden "regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Rekrytering och utbildning av officerare är en långsiktig verksamhet vid Försvarsmaktens skolor och centrum. Den spänner över officerens hela yrkesverksamma tid. Den riktas mot alla typer av förband och successivt över åren mot olika kompetenser. Skolor och centrum ansvarar också för forskning och utveckling av militärt tänkande inom alla de områden (strategi, taktik, stridsteknik, organisationsutveckling, ekonomi, ledning m.m.) som erfordras för genomförandet av de uppdrag som statsmakterna ger till Försvarsmakten.

Därmed är rekrytering och utbildning av officerare i vid bemärkelse en gemensam verksamhet för de truppslag och vapengrenar (motsvarande) där officeren ges yrkes- och ämneskunskap som sedan skall komma Försvarsmaktens olika verksamhetsdelar till gagn. Det är då naturligt att denna verksamhet genomförs i självständiga organisationer inom Försvarsmakten och att dessa indelas med hänsyn å ena sidan till fackmässig, stridsteknisk och taktisk utbildning samt å andra sidan till gemensam ledning och operativ utbildning. Dessa organisationer skall tillföra övriga delar av Försvarsmakten befäl, administratörer och chefer på alla nivåer.

Det är således nödvändigt att lyfta fram den fackmässiga kompetensen. Stridsskolorna leder dessutom den viktigaste delen av officersutbildningen då de ger officeren den fackkunskap som utgör en förutsättning för ett försvarsmaktsgemensamt utbyte av kunskap och erfarenheter. De bör därför även fortsättningsvis vara självständiga enheter inom Försvarsmakten på samma sätt som regeringen föreslår vad gäller Markstridsskolan. Att då inordna exempelvis Artilleriets stridsskola, Sjöstridsskolan, Amfibiestridsskolan och Ledningscentrum i regementen eller annan större organisation är enligt utskottets mening fel. En bibehållen självständighet förhindrar emellertid inte att skolorna hänvisas till annan enhet avseende administrativt stöd.

Utskottet har pekat på att en Amfibiestridsskola med en fristående ställning tydliggör att den är en angelägenhet för hela amfibiekåren. Detta är emellertid inte unikt för Amfibiestridsskolan. Detta förhållande gäller även för Markstridsskolan och övriga stridsskolor med motsvarande vapengrens- och vapenslagsutbildning för officerare. Vi menar att utbildningen av officerare vid exempelvis Artilleriets stridsskola och Luftvärnets stridsskola är en angelägenhet inte bara för Artilleriregementet och Luftvärnsregementet utan för alla brigadförband liksom Sjöstridsskolan är en gemensam angelägenhet för ytstridsflottiljerna, ubåtsflottiljen och minkrigsavdelningen. Vad utskottet anför om stridsskolornas organisatoriska ställning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1999/2000:FöU7

1. beträffande *nedläggning av skolor och centrum, m.m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1999/2000:97 yrkande 4 och med anledning av motionerna 1999/2000:Fö41 yrkandena 3 och 4 i denna del, 1999/2000:Fö42 yrkande 3 och 1999/2000:Fö43 ger regeringen till känna vad utskottet anfört om Flygvapnets Uppsalaskolor och Flygskolan samt om stridsskolornas organisatoriska ställning,

Sammanfattning.....	1
Proposition 1999/2000:97 Vissa organisatoriska frågor inom	
Försvarsmakten, m.m.....	2
Motionerna	2
Motioner avgivna med anledning av proposition 1999/2000:97.....	2
Utskottet	3
Ärendet	3
Skolor och centrum.....	3
Nedläggning av skolor och centrum, m.m.....	3
Utskottet	6
Förändrade beslutsbefogenheter beträffande vissa av	
Försvarsmaktens förband	7
Utskottet	8
Ledning inom Försvarsmakten och Högkvarterets	
organisation, m.m.....	10
Utskottet	12
Namn- och traditionsfrågor.....	13
Utskottet	14
Hemställan	15
Reservation	16
Nedläggning av skolor och centrum (mom. 1).....	16